

Ερωτήσεις εισαγωγής

Συμπληρώστε τα κενά:

Έχει λεχθεί για τον Σωκράτη πως «κατέβασε τη από τα άστρα στη γη», με την έννοια ότι, χάρη στη δική του προσωπικότητα, οι φιλόσοφοι έπαψαν να ασχολούνται τόσο με τα φαινόμενα (που έγιναν έκτοτε αντικείμενο της επιστήμης μάλλον, παρά της φιλοσοφίας), όσο με τον ίδιο τον άνθρωπο και την κοινωνία του. Για να χρησιμοποιήσουμε δηλαδή την πολύ καλύτερη διατύπωση του: «ἐπὶ Σωκράτους δὲ [...], τὸ ζητεῖν τὰ περὶ φύσεως ἔληξε, περὶ δὲ τὴν χρησίμον ἀρετὴν καὶ πολιτικὴν ἀπέκλιναν οἱ φιλοσοφούντες (Περὶ ζῶων μορίων, 642 a 28 κ.εξ.). Η αλήθεια είναι πως με προβλήματα ασχολήθηκαν και οι προγενέστεροι φιλόσοφοι, ενώ ζητήματα ηθικής απασχόλησαν και τον και πολλούς σοφιστές. Ο Σωκράτης όμως είναι αυτός που έστρεψε τον φιλοσοφικό στοχασμό κατ' αποκλειστικότητα σε τέτοια θέματα. Ο λόγος που τα σωκρατικά ενδιαφέροντα σημάδεψαν κατά τέτοιον ανεξίτηλο τρόπο την ιστορία της φιλοσοφίας πρέπει να αναζητηθεί στον σωκρατικό τρόπο σκέψης, στο γεγονός δηλαδή πως ο Σωκράτης δεν ενδιαφερόταν απλώς για τον τρόπο ζωής και δράσης είτε στο προσωπικό είτε στο κοινωνικό επίπεδο. Αντίθετα από τους σοφιστές, των οποίων το ενδιαφέρον για τα θέματα αυτά ήταν εντελώς, ο Σωκράτης αναζήτησε ένα έδαφος πάνω στο οποίο να καθοριστεί αυστηρά και αμετάκλητα κάθε έννοια καλού, αρετής και σοφίας. Όπως οι πρώτοι φιλόσοφοι αναζητούσαν την πρώτη αρχή της δημιουργίας, ο Σωκράτης αναζήτησε την αρχή κάθε ηθικής έννοιας, που δεν επηρεάζεται από ιστορικές και συνθήκες ούτε από τη δυνατότητα αντίληψης του κάθε ανθρώπου. Αναζήτησε δηλαδή το απόλυτο απορρίπτοντας το, την ουσία της ηθικής και όχι τα ηθικά φαινόμενα.

Όπως λέει και πάλι ο (Μετά τὰ φυσικά, 1078 b 27 κ.εξ.), ο δρόμος που λογικά ακολούθησε ο Σωκράτης για να αναζητήσει ακριβώς την απόλυτη ουσία των ηθικών εννοιών, ήταν η μέθοδος (οι έπακτικοί λόγοι), με σκοπό την εξαγωγή ορισμών (το όριζεσθαι καθόλου). Ξεκινώντας δηλαδή από παραδείγματα, συνήθως παρμένα από την καθημερινή ζωή και εμπειρία, προσπαθούσε να οδηγήσει τη σκέψη του συνομιλητή του στην εξαγωγή καθολικών συμπερασμάτων, που να ξεπερνούν την και να φθάνουν σε μια απόλυτη γνώση του θέματος. Και η διαδικασία αυτή είχε επιτυχία όταν προέκυπτε τελικά ένας απόλυτος ορισμός, δηλαδή μια απόλυτη γνώση, για την αλήθεια του καλού και του κακού, της αδικίας και του δικαίου, της ομορφιάς και της ασχήμιας, της σωφροσύνης και της, του θάρρους και της δειλίας, της ορθής διακυβέρνησης και της

Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση:

1. Ο Άνυτος ήταν

A. ποιητής

B. ρήτορας

Γ. βυρσοδέψης

Απάντηση:

2. Δίκη για ασέβεια είχε υποστεί

A. ο Πρωταγόρας

B. ο Αλκιβιάδης

Γ. ο Μέλητος

Απάντηση:

3. Ηγέτης των Τριάκοντα υπήρξε

A. ο Αλκιβιάδης

B. ο Χαρμίδης

Γ. ο Πλάτωνας

Απάντηση:

Συμπληρώστε τα κενά:

ο Σωκράτης είχε ως μέσο για τον έλεγχο και την εξαγωγή συμπερασμάτων τη διαλεκτική, που κατ' αρχήν σημαίνει Δεν πρόκειται βέβαια για οποιαδήποτε συζήτηση. Η σωκρατική διαλεκτική είναι η, βήμα - βήμα, των θέσεων του συνομιλητή και, στη συνέχεια, η επίσης σταδιακή προσπάθεια να εξαχθεί ένα νέο, μια νέα προσέγγιση της αλήθειας. Στους πλατωνικούς διαλόγους, ο συνομιλητής του Σωκράτη εκθέτει κατ' αρχήν μίαν άποψη για το θέμα που πρόκειται να συζητηθεί, την οποία ο ίδιος θεωρεί ολοκληρωμένη και Με ερωτήσεις που φαντάζουν σχεδόν απλοϊκές, ο Σωκράτης εξαναγκάζει τον συνομιλητή του να φτάσει στην συνέπεια των θέσεων που υποστήριξε και εκεί αποδεικνύεται η των λογικών επιχειρημάτων που αυτός χρησιμοποίησε. Από αυτό το σημείο αρχίζει μια νέα συζήτηση, όπου και πάλι καθοδηγώντας με τον συνομιλητή του ο Σωκράτης τον οδηγεί στη γενική αλήθεια, στην αλήθεια δηλαδή που υπάρχει ανεξαρτήτως των περιστάσεων και των συνθηκών, στην πρώτη αλήθεια των πραγμάτων.

Συμπληρώστε τα κενά από την απολογία του Σωκράτη:

«Τι ταιριάζει σ' έναν άνθρωπο φτωχό και της πόλεως, που του χρειάζεται ελεύθερος χρόνος για να σας προτρέπει στο; Τίποτα δεν του ταιριάζει τόσο όσο το να τον βάλετε στο και να τον δωρεάν [...]. Αν λοιπόν πρέπει να προτείνω κάτι αντάξιό μου, προτείνω να τιμηθώ με στο πρυτανείο.» [Απολογία, 36d-e].

Επιμέλεια: Αναστασία Στραβαρίδου

Χαρακτηρίστε τις παρακάτω προτάσεις ως σωστές (ΣΩΣΤΟ) ή λανθασμένες (ΛΑΘΟΣ):

Ο Σωκράτης αμφισβήτησε τη θεϊκή εκτίμηση.

Η πρώτη αλήθεια, σύμφωνα με τον Σωκράτη, δεν επηρεάζεται από τις συνθήκες αλλά εξαρτάται από τον άνθρωπο.

Η σωκρατική διαλεκτική είναι η διαδικασία με την οποία προσεγγίζεται η αλήθεια.

Ο Σωκράτης ήταν άθεος, δεν ήταν όμως είρωνας.

Στην αμφισβήτηση έμοιαζε με τους σοφιστές.

Η αμφισβήτηση του Σωκράτη καταλήγει τραγική και τερατώδης.

Ο Σωκράτης αναζητά τη βαθύτερη αλήθεια των πραγμάτων.

Η σωκρατική διαλεκτική στηρίζεται στη σταδιακή, βήμα – βήμα, αναίρεση των θέσεων του συνομιλητή.

Ο Σωκράτης οδηγεί τους συνομιλητές του στην ακραία συνέπεια των θέσεων τους.

Σκοπός τη διαλεκτικής είναι να φτάσει ο αντίπαλος στη ανακάλυψη της αλήθειας.

Όλοι οι άνθρωποι γνωρίζουν την αλήθεια, τις ιδέες.

Ο Σωκράτης κατέβασε τη φιλοσοφία στη γη.

Ο Σωκράτης ήταν ο μόνος φιλόσοφος που ασχολήθηκε με ηθικά ζητήματα.

Ο Σωκράτης επιδίωξε να καθοριστεί αυστηρά και αμετάκλητα κάθε έννοια καλού, αρετής και σοφίας.

Επιμέλεια: Αναστασία Στραβαρίδου

Ο Σωκράτης αναζήτησε την ουσία της ηθικής και όχι τα ηθικά φαινόμενα.

Η επαγωγική μέθοδος του Σωκράτη έχει ως στόχο της τη διατύπωση ενός ορισμού.

Η λογική σκέψη είναι ο μοναδικός οδηγός προς την αλήθεια.

Ο Λύκων ήταν ποιητής.

Ο Άνυτος ήταν ρήτορας.

Η αρχαία ελληνική θρησκεία είχε ιερά βιβλία και επίσημο δόγμα.

Στα Ελευσίνια μυστήρια οι ιέρειες εκλέγονταν από το λαό.

Δίκη για ασέβεια είχε υποστεί και ο Αναξαγόρας.

Ο Χαρμίδης ήταν θεός του Πλάτωνα.

Ο Κριτίας ανήκε στους Τριάκοντα Τύραννους.

Ο Σωκράτης αντιπρότεινε ως ποινή στους δικαστές την ισόβια σίτισή του στο Πρυτανείο.

Η περιουσία του Σωκράτη δεν ξεπερνούσε τις 30 μνες.

Ο Σωκράτης θανατώθηκε με το πέρας της δίκης του.

Τις τελευταίες στιγμές του Σωκράτη τις μαθαίνουμε από το φιλοσοφικό διάλογο Φαίδρος.

Επιμέλεια: Αναστασία Στραβαρίδου